

# Effektvurderingsrapport

2019



## Indhold

1. Indledning .....	3
1.1 Formål med effektvurderingerne.....	3
1.2 Metode .....	4
2. Projekternes leverancer.....	5
2.1 Leveranceopnåelse.....	5
2.2 Projekternes konkrete leverancer .....	6
3. Offentliggørelse og implementering.....	8
Bilag: Metode.....	11
Tidspunkt for gennemførelse af effektvurderingerne .....	11
Den teoretiske ramme.....	11
Gennemførelse af effektvurderingerne .....	13

## 1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give Kvægafgiftsfondens bestyrelse overblik over og indblik i, hvilke resultater og effekter, der er kommet ud af de støttede projekter i 2019. Herved får bestyrelsen viden om, i hvilket omfang projekterne er med til at løfte indsatsområderne og de prioriterede elementer i fondens strategi.

Alle tilskudsmodtagere har således ved hjælp af et spørgeskema skullet angive, hvilke konkrete resultater projektet har afstedkommet, hvilke forventede effekter projektet vil bidrage til, samt endelig i hvilket omfang projektet forventes implementeret hos primærproducenterne.

Der gøres opmærksom på, at projektledernes vurderinger er gengivet ukritisk, idet det forudsættes, at deres kendskab til området giver dem den bedste forudsætning for at foretage en faglig vurdering af projektet.

### 1.1 Formål med effektvurderingerne

Formålet med at gennemføre effektvurderinger er tosidet.

For det første gennemføres effektvurderinger for at kontrollere og få dokumenteret viden om anvendelsen af midlerne. Herved opnås indsigt i, hvordan projekterne lever op til den formålsbeskrivelse, der er anført i ansøgningen til fonden.

For det andet gennemføres effektvurderingerne for at opnå læring og større kendskab til de konkrete resultater og effekter, projekterne munder ud i. I den forbindelse sættes der ikke mindst fokus på, hvordan resultaterne viderefremmes og implementeres af slutbrugerne. Sidstnævnte kommer ikke kun den enkelte slutbruger til gavn men også samfundet og samfundsøkonomien.

Effektvurderingerne gennemføres med udgangspunkt i Miljø- og Fødevarerministeriets bekendtgørelse for landbrugets fonde, hvoraf det fremgår:

*"...det påhviler fondene at vurdere effekten af udvalgte aktiviteter eller strategiske fokusområder".*

## 1.2 Metode

Kvægafgiftsfonden bevilger hvert år tilskud til 20-40 projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteleven. Projekterne er forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de effektvurderede projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteorien udgør et godt teoretisk fundament, når projekter skal effektvurderes, idet den gør det muligt at følge målene for et konkret projekt fra initiering til afslutning. Forandringsteorien kan illustreres således:



Med udgangspunkt heri er der for det enkelte projekt gennemført målopfyldelsesevaluering. Herved kan det vurderes, om de gennemførte aktiviteter medfører de ønskede effekter.

Fondens bestyrelse har besluttet, at alle projekter, der får støtte af Kvægafgiftsfonden, skal effektvurderes. Tilskudsmodtagerne i 2019 er:

- Landbrug & Fødevarer
- SEGES
- Aarhus Universitet
- Klassificeringsudvalget
- Teknologisk Institut (DMRI)
- Økologisk Landsforening
- Københavns Universitet
- Center for Friland (Tidl. Udviklingscentret for Husdyr på Friland)

For 2019-projekterne betyder det, at 30 projekter har besvaret et effektvurderingsskema. Skemaet sætter fokus på, hvilke resultater projekterne har afstedkommet, og hvilke effekter for landmanden og samfundet de potentielt kan få.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter er der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Skemaerne er fordelt efter projekternes hovedformål. Der anvendes således et separat skema til vurdering af henholdsvis:

- Afsætningsfremme
- Øvrige projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

En nærmere beskrivelse af metoden findes i bilaget bagerst i rapporten.

## 2. Projekternes leverancer

Kvægafgiftsfondens formål er at styrke kvægsektorens udvikling og konkurrenceevne.

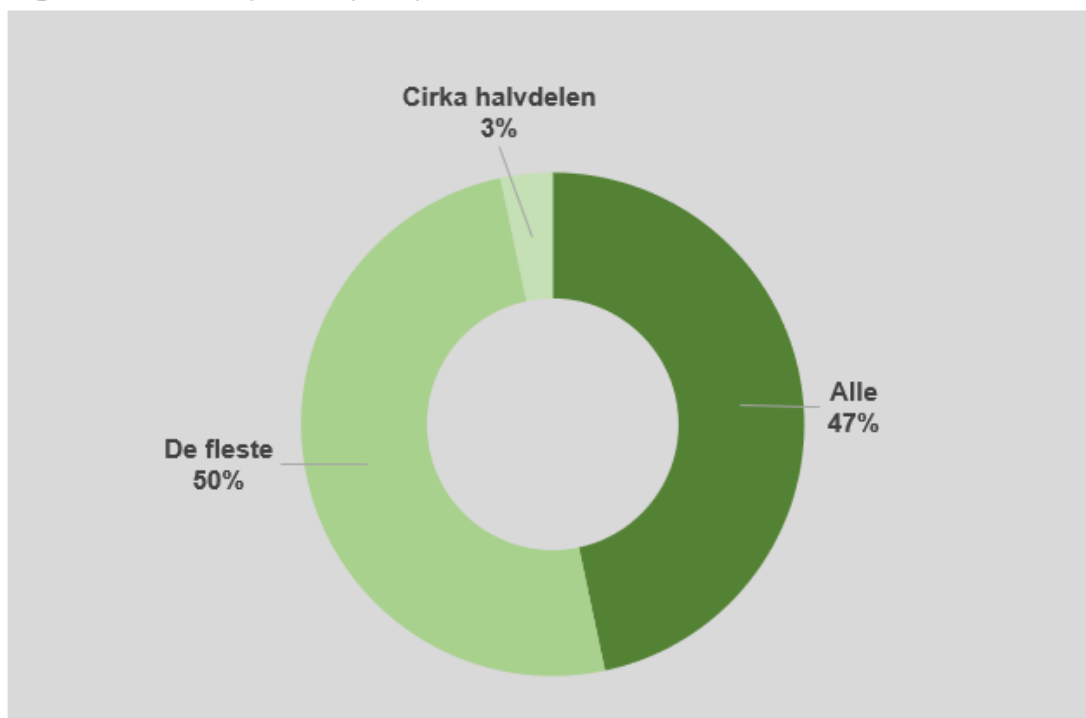
I henhold til fondens strategi for 2018-2021 skal målet blandt andet nås gennem fokus på styrket afsætning, øget produktivitet, bedre dyrevelfærd og øget bæredygtighed. Dertil har fonden blandt andet prioriteret, at projekterne virker til gavn for den bredest mulige kreds.

Med henblik på at vurdere resultatet af projekterne, er projektlederne blevet bedt om at angive hvilke primære leverancer - altså konkrete, dokumenterbare produkter - der er kommet ud af projekterne. Det kan eksempelvis være en vejledning om fodertildeling, opdatering af en branchekode eller gennemførelse af inspektion fra et potentielt eksportmarked.

### 2.1 Leveranceopnåelse

Halvdelen af projekterne vurderer at de har opnået de fleste leverancer, mens 14 af de 30 projekter oplyser at have nået alle de planlagte leverancer. Ét projekt har oprindeligt oplyst at have nået cirka halvdelen af de forventede leverancer, men det er efterfølgende konstateret, at de udestående leverancer hele tiden har været planlagt udført i 2020, hvor projektet også støttes af fonden.

**Figur 1.** Leveranceopnåelse (n=30)

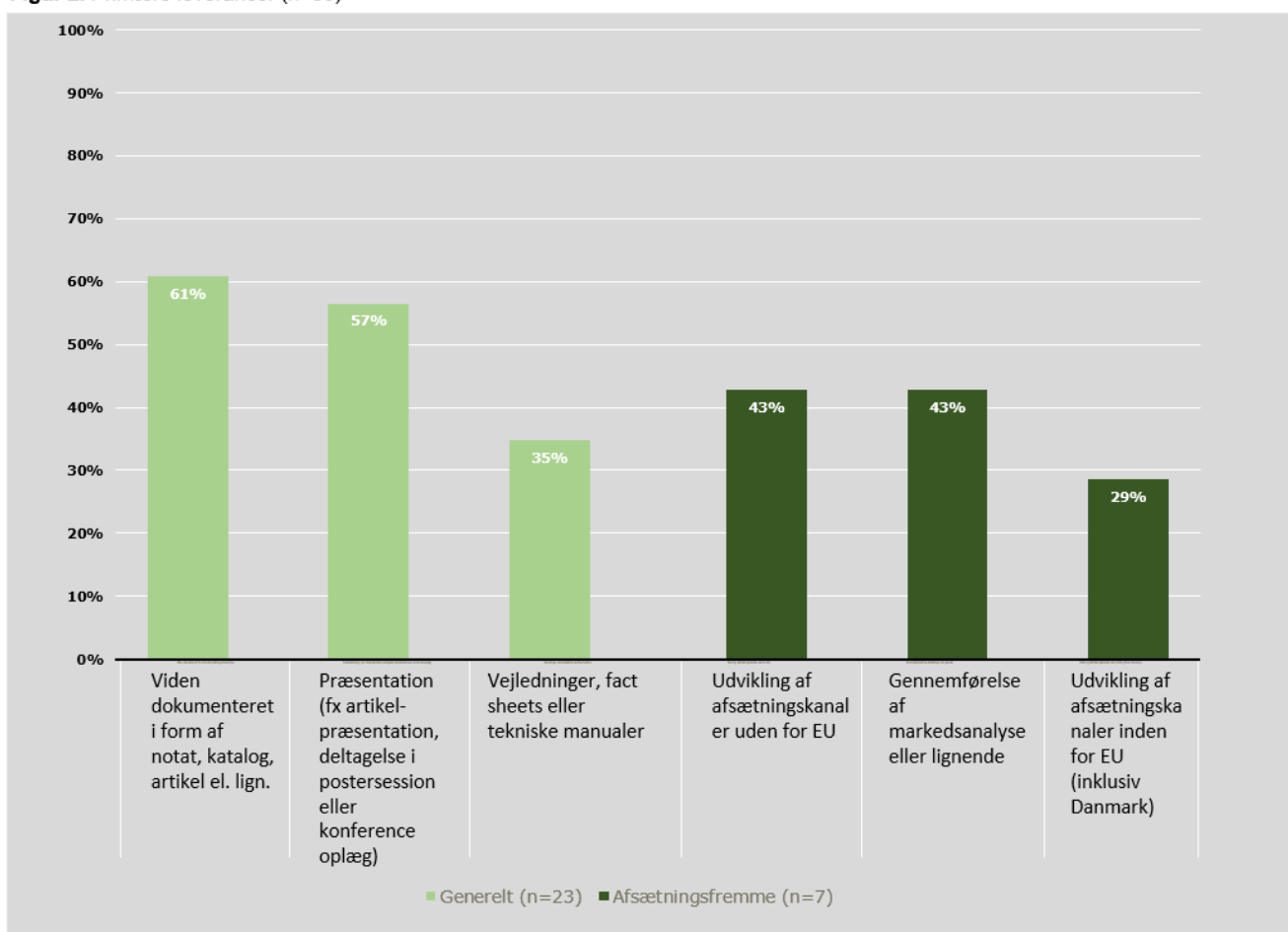


## 2.2 Projekternes konkrete leverancer

For de *generelle projekter* (forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse) angiver 61 pct., at dokumenteret viden omkring et specifikt emne er blandt de vigtigste leverancer, og 57 pct. angiver at hhv. præsentationer, fx på konferencer, og gennemførelse af farmtests/demonstrationer/markforsøg/staldforsøg og lignende er blandt de væsentligste leverancer.

For projekter med fokus på *afsætningsfremme* giver tre ud af syv projekter udtryk for, at udvikling af afsætningskanaler uden for EU og gennemførelse af informationskampagner er væsentlige leverancer. Udvikling af afsætningskanaler inden for EU udgør dog også en væsentlig leverance, idet to af projekterne også har haft fokus på dette output, jf. figur 2.

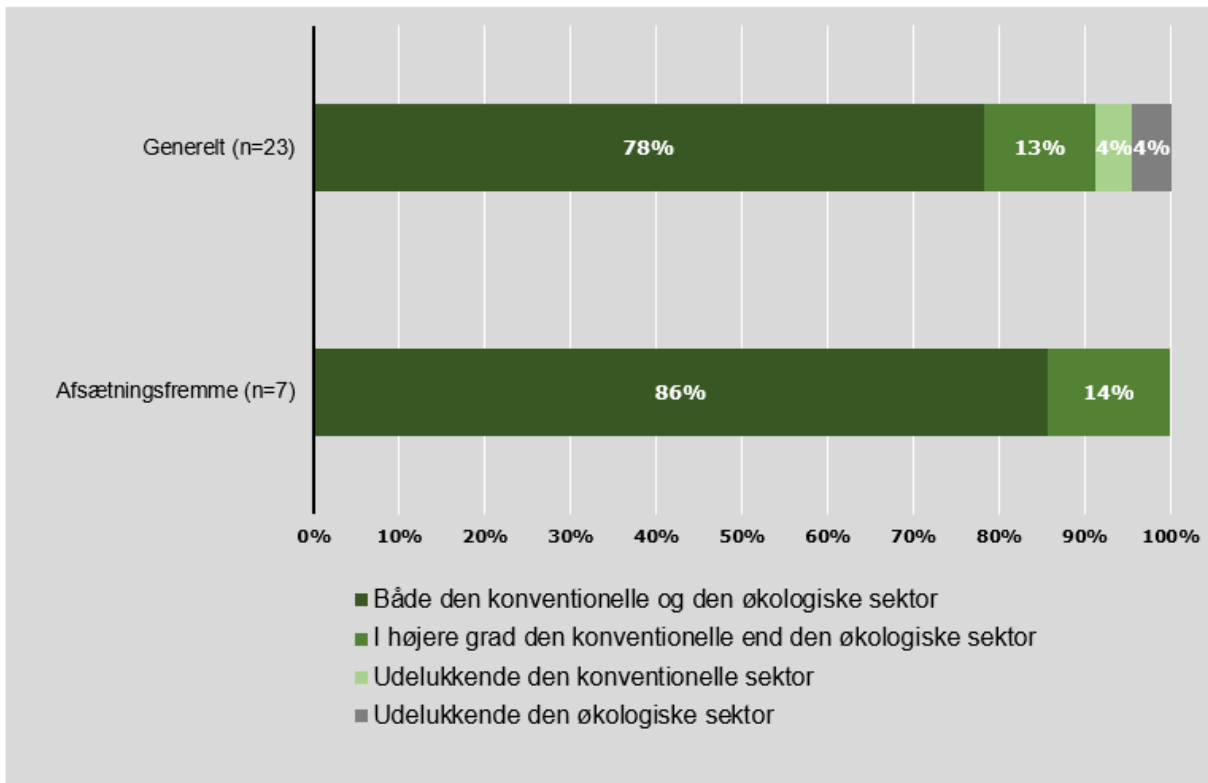
Figur 2. Primære leverancer (n=30)



Anm: Projektlederne har kunnet angive op til tre opnåede leverancer eller resultater, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

Projekterne kommer i høj grad både økologiske og konventionelle producenter til gode. Både de generelle projekter og projekterne inden for afsætningsfremme vurderer, at resultaterne i vidt omfang kan anvendes til gavn for begge produktionsformer, jf. figur 3.

**Figur 3.** Projekternes produktionsform



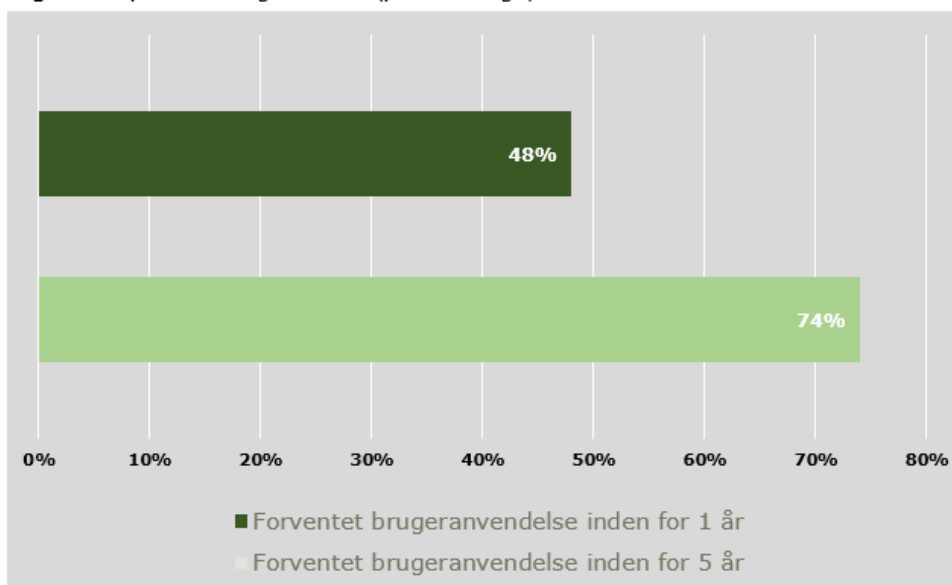
## 3. Offentliggørelse og implementering

Det fremgår af fondens strategi, at fonden lægger vægt på projekter, der har en tydelig plan for implementering, så projekterne kommer i anvendelse. Det er derfor væsentligt at undersøge, inden for hvilken tidshorisont projekterne forventer, at resultaterne vil blive implementeret.

Projekterne inden for de *generelle hovedformål* forventer i gennemsnit, at 48 pct. af producenterne vil implementere resultaterne i produktionen inden for et år efter projekternes afslutning, jf. figur 4. Over en femårig periode forventes resultaterne at opnå en implementeringsgrad på 74 pct. Det indikerer, at en stor andel af projektresultaterne relativt hurtigt bliver implementeret og gør gavn for brugerne.

Figuren viser dog også, at i gennemsnit 26 pct. af målgruppen ikke forventes at implementere resultaterne inden for de første fem år efter projekternes afslutning. En stor andel af projekterne angiver som forklaring herpå, at ændring af adfærd hos primærproducenterne kan tage lang tid. Både fordi viden skal nå helt ud på bedriften, og fordi implementering af resultater i nogle tilfælde forudsætter ændring af vaner og rutiner, hvilket kan være en længere proces. Dertil er der projekter som fx *Fremtidens helhedsorienterede og balance-rede kvægbedrifter*, der kan have en længere tidshorisont.

Figur 4. Implementeringshorisont (pct. af mulige)



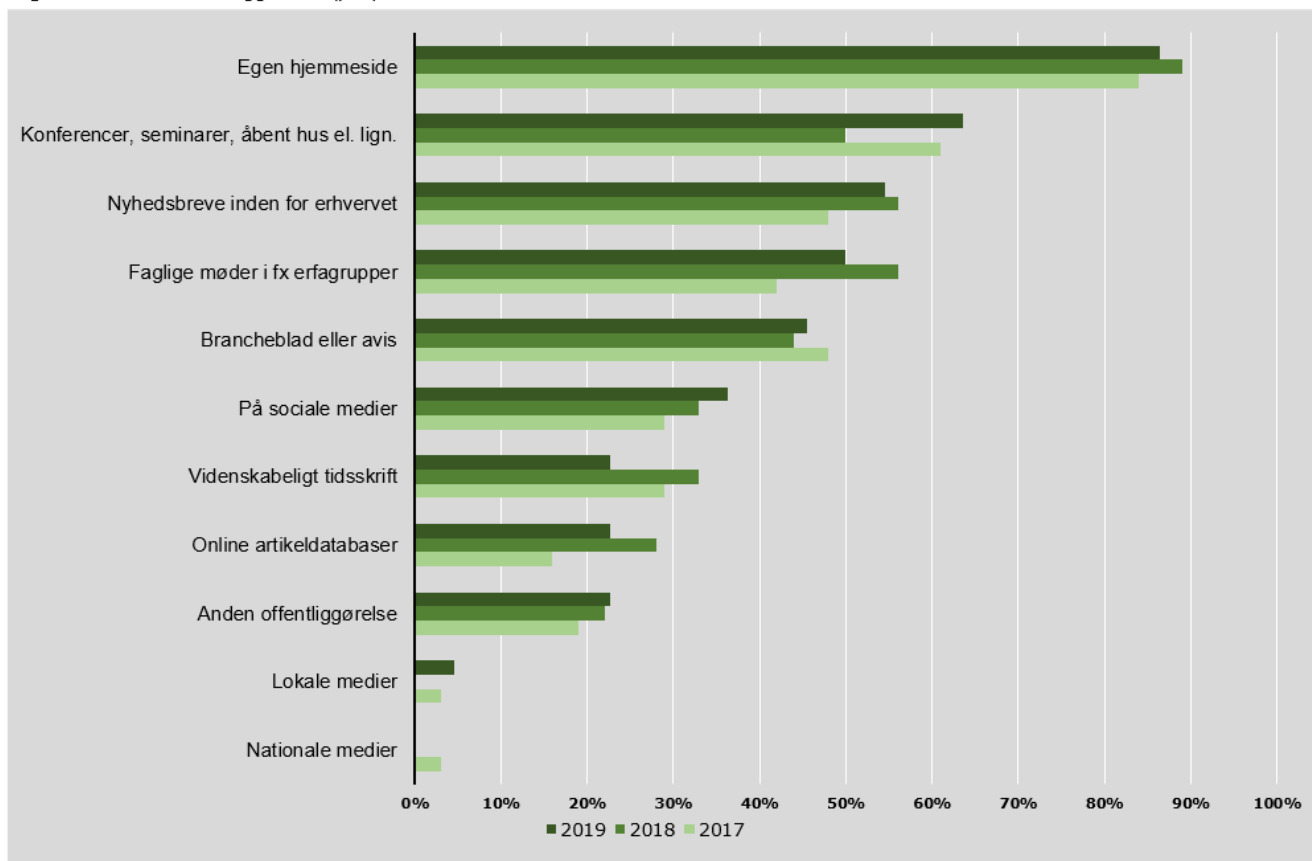


Vidensspredning er afgørende for, at projekternes resultater bliver implementeret hos producenterne.

I fondens ansøgningskema skal ansøgere derfor angive, hvordan de forventer at formidle projektets resultater, og ved projektafslutning skal projekterne angive, hvordan de har gjort det eller forventer at gøre det.

Tilskudsmodtagernes hjemmesider er den kanal, der for flest projekters vedkommende bliver anvendt, når resultaterne skal offentliggøres. Herved sikres det, at resultaterne er umiddelbart tilgængelige for alle interesserede. En stor del af projekterne gør også brug af andre kanaler, herunder konferencer, nyhedsbreve, faglige møder og brancheblade m.v., jf. figur 5.

**Figur 5.** Kanal for offentliggørelse (pct.)



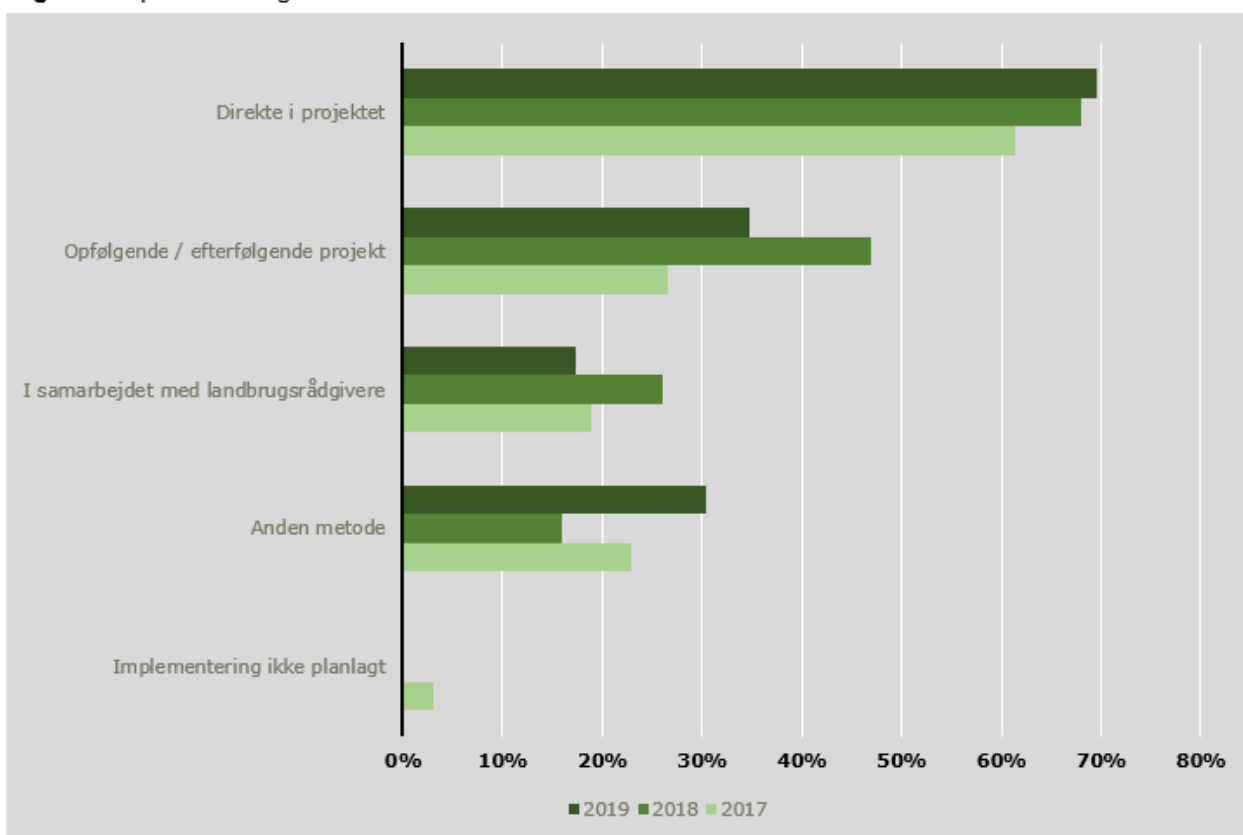
**Anm:** Det har først været muligt at angive sociale medier som kanal for offentliggørelse fra 2017.

Det er hensigten, at offentliggørelse skal give primærproducenterne og øvrige markedsaktører den nødvendige information for at kunne implementere resultaterne på deres egen bedrift eller virksomhed, samt give videninstitutioner mulighed for at fortsætte forskningen på et givent område.

Ofte er der behov for en decideret implementeringsindsats i projektet, hvor producenterne bliver rådgivet mere direkte, end det er muligt via artikler og konferencer.

De foretrukne implementeringsmetoder ses i figur 6. Samtlige projekter har for 2019 angivet, at de anvender en implementeringsmetode i projektet. Den mest udbredte metode er implementering planlagt direkte i projektet.

**Figur 6.** Implementeringsmetode



## Bilag: Metode

### Tidspunkt for gennemførelse af effektvurderingerne

Bevillingerne fra promille- og produktionsafgiftsfondene er 1-årige, og af denne grund gennemføres effektvurderingerne i forbindelse med bevillingsårets afslutning.

### Den teoretiske ramme

Promille- og produktionsafgiftsfondene giver til sammen årligt støtte til flere hundrede projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtloven. Projekterne er meget forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

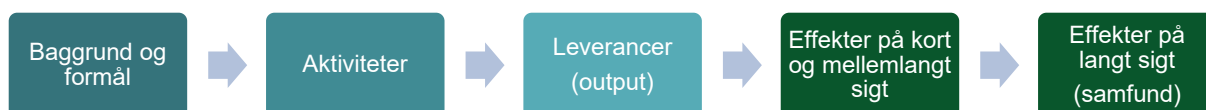
For at gøre sammenligning på tværs af de udvalgte projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen for alle typer af projekter tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

### Forandringsteori

Tilskudsmodtagerne bliver i forbindelse med ansøgningen bedt om at angive formålet med projektet, hvilke aktiviteter der ønskes gennemført, hvilke produktionsmål de gennemførte aktiviteter skal resultere i, og endelig skal de angive, hvilke effekter de på sigt forventer projektets resultater vil medføre, herunder fx mindre forurening, kompetenceløft, eller øget konkurrenceevne.

I den teoretiske verden svarer ansøgningskemaet således til projektets forandringsteori. Figuren nedenfor illustrerer forandringsteorien<sup>1</sup>.

Figur 1: Forandringsteori



Temaerne i ansøgningskemaet (forandringsteorien) hjælper den enkelte ansøger med at gennemføre en analyse af, hvordan den tilsigtede effekt skal nås. Gennem forandringsteorien beskrives, hvilke aktiviteter der skal gennemføres for at opnå de effekter for den målgruppe, som projektet vedrører. Herved sandsynliggøres, at de gennemførte aktiviteter på sigt vil medføre de ønskede effekter.

På baggrund af ovenstående kan der opstilles parametre for målopfyldelsen – dvs. hvilke succesparametre der skal være gældende for, at projektet er gennemført succesfuldt. Følgende kategorisering af mål bliver anvendt:

*Aktivitetsmål* udtrykker forholdet mellem input og aktiviteter. Ressourcer kan være penge, arbejdskraft el.lign., og aktivitetsmålet udtrykker dermed, hvilke aktiviteter der kan gennemføres med de input, der er til rådighed. Fx et demonstrationsforløb eller udvikling af en ny kombisti til færende søer.

<sup>1</sup> Rigsrevisionen, *Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012*, november 2013.

*Produktionsmål* udtrykker det output/de resultater, de gennemførte aktiviteter skal resultere i. Fx at 300 personer deltager i en demonstration, eller at der er udviklet en ny kombisti til farende søer, som tilbydes på markedet inden for to år.

*Effektmål* vedrører den tilsigtede effekt af en indsats på det omgivende samfund. Fx øget konkurrenceevne, mindre forurening og/eller bedre dyrevelfærd.

Effektmålene kan opgøres på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan imidlertid være vanskeligt at opstille parametre for den langsigtede effekt – og det kan være endnu sværere at måle effekten på langt sigt.

Hvis målet på sigt eksempelvis er at øge konkurrenceevnen, kan det være vanskeligt at isolere effekten af det konkrete projekts indflydelse på konkurrenceevnen. I sådan et tilfælde vil det være nødvendigt at anvende parametre på et lavere niveau for at sandsynliggøre, at projektet bidrager til det langsigtede mål. Fx kan et projekt omhandlende optimering af indretningen af svinestalde, som øger landmandens produktivitet, anvendes som parameter/indikator for effekten på sektorens øgede konkurrenceevne.

For at kunne dokumentere, at et projekt kommer sektoren og samfundet til gode, er det væsentligt, at måleparametrene opgøres på så højt niveau som muligt. Da effektvurderingerne i nærværende rapport er gennemført allerede et år efter projekternes initiering, vil der dog være mange projekter, som endnu ikke har realiseret effekter på langt sigt. Som det fremgår af effektvurderingerne i rapporten, er de målbare parametre derfor i vidt omfang relateret til outputtet/resultaterne, som er meget projektnære, og dermed i mindre omfang relateret til de mere langsigtede effekter for samfundet.

## **Evalueringsmetode**

Effektvurderingerne er gennemført med en tilgang inspireret af både 'målopfyldelsesevaluering' og 'effekt-evaluering'. Den første tilgang har til formål at afdække, om målene med et givet projekt er opfyldt eller ej, og den anden tilgang søger at afdække de samlede effekter af projektet – både tilsigtede og utilsigtede effekter.

Begge tilgange er meget anvendelige men har dog også nogle ulemper, som er vigtige at være bevidst om. Målopfyldelsesevaluering vanskeliggøres, hvis de udmeldte mål med et projekt ikke er konkrete, operationelle og målbare. Men forudsat at målene er klart formuleret, gør tilgangen det muligt at vurdere, om målene er realiseret, og om indsatsen lever op til intentionerne. Effektevaluering har den ulempe, at det kan være svært at isolere effekten af indsatsen, og den opnåede effekt kan dermed skyldes andre faktorer end resultaterne fra projektet.

## Gennemførelse af effektvurderingerne

For at sikre sammenlignelighed på tværs og en tilstrækkelig faglig dybde i effektvurderingerne, har alle projekter besvaret et onlinebaseret spørgeskema indeholdende spørgsmål om, i hvilken grad projektet har opnået de resultater, der forventedes ved projektets start, og hvilke effekter for landmanden og samfundet det forventes, at projektet vil afstedkomme. Spørgeskemaet indeholder både kvantificerede, lukkede spørgsmål samt spørgsmål af mere åben karakter.

For at imødekomme forskelligheden i de vurderede projekter, bliver der anvendt to forskellige skemaer til indsamling af information. Årsagen er, at afsætningsfremmeprojekterne ofte har en længere tidshorisont end de øvrige projekter, og at resultaterne derfor i mindre grad end for de øvrige projekter er håndgribelige inden for projektperioden på et år.

Der er således anvendt følgende to typer af skemaer:

- Afsætningsfremme samt
- generelle projekter omfattende forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

Projekter der er medfinansieret under EU-programmer placeres i en af de to grupper efter en konkret vurdering af indholdet.

Som supplement til effektvurderingsskemaet gøres også brug af projektets tilskudsregnskab. Regnskabet er nyttigt i forbindelse med effektvurderingerne, idet det af regnskabet blandt andet fremgår, om alle projektmidlerne er anvendt, i hvilken grad projektet er gearret med midler fra andre steder, og hvilke eventuelle samarbejdspartnere, der har været involveret i projektet.